

Natuurtoets herontwikkeling Hofwijk Noord fase 1 te Zaandam

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

10 februari 2022

Kenmerk R001- [REDACTED] V02-nda-NL

Verantwoording

Titel Natuurtoets herontwikkeling Hofwijk Noord fase 1 te Zaandam

Opdrachtgever [REDACTED]

Projectleider [REDACTED]

Auteur [REDACTED]

Tweede lezer [REDACTED]

Uitvoering meet- en inspectiewerk [REDACTED]

Projectnummer 1277984

Aantal pagina's 28

Datum 10 februari 2022

Handtekening Ontbreekt in verband met digitale verwerking.
Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
T +31 57 06 99 91 1
E info.deventer@tauw.com

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Doel	4
1.2	Wetgeving	4
1.3	Te beschouwen onderdelen Wnb	4
1.4	Werkwijze	6
1.5	Kwaliteit	7
1.6	Uitgangspunten	7
2	Huidige situatie en beoogde ontwikkeling	7
2.1	Huidige situatie	7
2.2	Beoogde ontwikkeling	9
3	Soortenbescherming	12
3.1	Beschermingsregime en bepalingen	12
3.2	Vrijstellingen	13
3.3	Zorgplicht	13
3.4	Literatuuronderzoek	14
3.5	Toetsing effecten	15
3.5.1	Grondgebonden zoogdieren	15
3.5.2	Vleermuizen	16
3.5.3	Broedvogels	19
3.5.4	Amfibieën	22
3.5.5	Reptielen	22
3.5.6	Ongewervelden	22
3.5.7	Zorgplicht	22
4	Conclusies en aanbevelingen	23
5	Literatuur	27

1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft het doel van de toetsing, de relevante natuurwetgeving, de wijze van kwaliteitsborging en de uitgangspunten voor de toetsing.

1.1 Doel

In opdracht van [REDACTED] heeft TAUW onderzoek gedaan naar de consequenties van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) voor de herontwikkeling van Hofwijk Noord Fase 1 in Zaandam, provincie Noord-Holland. De beoogde ontwikkeling kan alleen plaatsvinden als deze niet in strijd is met de natuurwetgeving, of als de benodigde vergunningen en/of ontheffingen kunnen worden verleend.

In de rapportage worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke onderdelen van de Wnb zijn van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met de Wnb?
- Zijn maatregelen en/of een ontheffing/vergunning nodig?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?
- Wat betekent dit voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan?

1.2 Wetgeving

Sinds 1 januari 2017 is de Wnb in werking. De Wnb is het wettelijke stelstel voor natuurbescherming in Nederland. Het beschermingsregime gaat uit van het 'nee, tenzij-principe'. Dit betekent dat de genoemde verbodsbepalingen in de Wnb voor bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden altijd gelden. Het afwijken hiervan is alleen onder voorwaarden toegestaan. Zo kunnen alleen met een Wnb-ontheffing bepaalde verbodsbepalingen die betrekking hebben op beschermde soorten worden overtreden. Gedeputeerde Staten (hierna: GS) van de provincie Noord-Holland is het bevoegd gezag voor het verlenen van toestemming door middel van een vergunning, ontheffing of vrijstelling. Aan zowel een vergunning als een ontheffing kunnen voorschriften zijn verbonden die moeten worden nageleefd.

1.3 Te beschouwen onderdelen Wnb

Het is noodzakelijk om de beoogde ontwikkeling te toetsen aan onderdeel soortenbescherming van de Wnb vanwege de mogelijke aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Het plangebied ligt niet in een Natura 2000-gebied (figuur 1.1). De beoogde ontwikkeling leidt daarom niet tot oppervlakteverlies van Natura 2000-gebieden. Polder Westzaan ligt circa 2 kilometer ten westen van het plangebied, Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder op circa 3 km ten noorden van het plangebied en Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske op circa 2,5 km ten westen van het plangebied. Gezien deze afstanden zijn negatieve effecten op Natura 2000-gebieden als gevolg van verstoring door geluid, trillingen, licht en overige storingsfactoren uitgesloten. Deze rapportage gaat niet in op de effecten op Natura 2000-gebieden als gevolg van stikstofuitstoot. Deze zijn beschreven in een separaat rapport.

Figuur 1.1 Natura 2000-gebieden (paars omkaderd) rondom het plangebied

Figuur 1.2 NNN-gebieden rondom het plangebied

Het plangebied ligt op circa een kilometer afstand van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De planologische bescherming van het NNN van de provincie Noord-Holland is geregeld in de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) en de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS). In provincie Noord-Holland is externe werking voor NNN-gebieden niet van toepassing.

Het plangebied valt binnen de bebouwde kom van de Wet Natuurbescherming. Een toetsing aan beschermde houtopstanden is daarom niet van toepassing.

1.4 Werkwijze

De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF, geraadpleegd op 27 november 2020)
- Natuurkaart van TAUW (www.tauw.nl/natuurkaart)
- Een oriënterend veldbezoek op 30 november 2020

Het doel van de literatuurstudie is om na te gaan welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied kunnen voorkomen. De ecooloog controleert tijdens het oriënterende veldbezoek of de locatie voldoet aan eisen die beschermde soorten aan hun leefomgeving stellen.

Ook kijkt de ecooloog naar aanwijzingen van de aanwezigheid (zichtwaarnemingen en sporen van terreingebruik, zoals hollen, uitwerpselen, haren, prooi- of voedselresten).

1.5 Kwaliteit

TAUW garandeert dat alle relevante beschermde gebieden bij het ecologisch onderzoek zijn betrokken. Voor soortenbescherming is een volledige garantie over de aanwezigheid echter niet te geven. Door inzet van deskundige ecologen en landelijk geaccepteerde onderzoeksmethodes wordt de kwaliteit van het onderzoek zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede in dit kader is TAUW aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advies geven en ecologisch onderzoek verrichten.

1.6 Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten zijn van toepassing op de beoogde ontwikkeling:

- Er wordt uitsluitend gewerkt tussen zonsopkomst en zonsondergang
- De uitvoering van de werkzaamheden vindt buiten het reguliere broedseizoen plaats
- De gebouwen aan Hof van Zaenden nummer 302a worden volledig gesloopt. Ook het deel dat buiten het plangebied valt (figuur 2.3). Hiermee wordt uitgegaan van het worst case scenario
- De huidige rioleringsystemen worden vervangen en er worden nieuwe funderingen gemaakt voor

2 Huidige situatie en beoogde ontwikkeling

Dit hoofdstuk beschrijft de huidige situatie en beoogde ontwikkeling in het plangebied.

2.1 Huidige situatie

Figuur 2.1 toont de ligging van het plangebied. Het plangebied ligt in de gemeente Zaanstad in de provincie Noord-Holland. Het plangebied ligt in de bebouwde kom. Het plangebied bestaat hoofdzakelijk uit een bedrijventerrein met loodsen voor opslag en rommelhoekjes, een verruigd braakliggend terrein met bomen aan de zuidzijde, woonhuizen en appartementencomplexen met bomen en struweel in de tuinen en in de straten. Het plangebied ligt aan de noordoostoever van de Zaan. Naast de Zaan is er binnen het plangebied geen oppervlaktewater aanwezig. Aan de noordzijde van het plangebied ligt een spoor, aan de oostzijde een weg (s155) en aan de zuidzijde een woonwijk. Figuur 2.2 geeft een impressie van de omgeving van het plangebied.

Figuur 2.1 Plangebied Hofwijk Noord (de drie apart omkaderde percelen aan de zuidwestzijde van het plangebied behoren niet tot het plangebied)

Figuur 2.2 Impressie van het plangebied. Foto 1: Opslag houten pallets noordzijde plangebied, Foto 2: Verfopslag van verffabrick, Foto 3: Rommelhoek verffabrick, Foto 4: Verruigd braakliggend terrein en appartementencomplexen aan zuidzijde plangebied, Foto 5: Verruigd braakliggend terrein, Foto 6: Zuidwestgrens plangebied met Zaan

2.2 Beoogde ontwikkeling

is van plan om vrijwel alle gebouwen in het plangebied te slopen. De te slopen gebouwen zijn weergegeven in figuur 2.3. Ook wordt een groot deel van het terrein ontgraven en wordt de meeste vegetatie verwijderd. Daarna wordt het plangebied ingericht als woon-werkgebied met 800 woningen en groen. De nieuw te bouwen appartementencomplexen zullen bestaan uit meerdere woonlagen (tot en met maximaal 13).

Tekeningen van de herinrichtingsplannen zijn weergegeven in figuur 2.4 en 2.5. Hierop is te zien dat een deel van de oever van de Zaan wordt verhard.

Figuur 2.3 De te slopen gebouwen in het plangebied

Figuur 2.4 Tekening plangebied na herontwikkeling

Figuur 2.5 Impressie plangebied na herontwikkeling

3 Soortenbescherming

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de vraag of de beoogde ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten op beschermde flora en fauna van de Wet natuurbescherming.

3.1 Beschermingsregime en bepalingen

Het onderdeel soortenbescherming onder de Wnb heeft bepalingen opgenomen voor de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten. Het gaat onder meer om soorten die in Nederland, maar ook in Europa in hun voortbestaan worden bedreigd. De Wnb kent drie beschermingsregimes:

- Vogels: het gaat hier om alle inheemse vogels in hun natuurlijk verspreidingsgebied. Ze zijn beschermd via de Vogelrichtlijn
- Dieren en planten: het gaat hier om inheemse dieren en planten, die zijn beschermd via de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern/Bonn
- Nationale soorten: het gaat hier om soorten, die niet onder de reikwijdte van de Vogel- of Habitatrichtlijn vallen. Deze soorten zijn wel nationaal beschermd

Per beschermingsregime geldt een aantal verbodsbepalingen. Hier is ook een beschrijving opgenomen onder welke voorwaarden een bevoegd gezag ontheffing of vrijstelling kan verlenen. Tabel 3.1 is een samenvatting van de verbodsbepalingen. Ze voorzien in een bescherming van verblijfplaatsen, evenals de bescherming tegen verstorende invloeden. GS van de provincie Noord-Holland kan ontheffing verlenen van de verboden als genoemd in de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10.

3.2 Vrijstellingen

In de Wnb is een aantal algemene soorten amfibieën en zoogdieren beschermd onder de categorie “Nationale soorten”, zoals gewone pad, bruine kikker, konijn en egel. Provincie Noord-Holland heeft bij verordening deze soorten “vrijgesteld” van de ontheffingsplicht (Provinciale Staten, 2016). Dit betekent dat geen ontheffing nodig is voor werken gericht op ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en beheer en onderhoud. Vrijgestelde soorten zijn niet meegenomen in deze toetsing.

3.3 Zorgplicht

De zorgplicht (artikel 1.11 van de Wnb) houdt in dat handelingen, die nadelige gevolgen kunnen hebben voor in het wild levende dieren en planten achterwege worden gelaten. Als zich mogelijk negatieve effecten voordoen, dan treft de initiatiefnemer noodzakelijke maatregelen om die gevolgen te voorkomen of zo veel mogelijk te beperken/ongedaan te maken. Het betreft alle in het wild levende dieren en planten. De zorgplicht dient onder meer als vangnet voor de bescherming van soorten waarvoor op grond van de Wnb geen specifiek verbod geldt.

Tabel 3.1 Verbodsbepalingen soortenbescherming onder de Wnb

Verbodsbepaling	Vogels VR	Dieren HR/ Bonn/Bern	Planten HR/ Bonn/Bern	Dieren (‘nationaal’)	Planten (‘nationaal’)
Dieren of planten:					
Doden of vangen	3.1.1	3.5.1		3.10.1.a	
Storen/verstoren	3.1.4 (tenzij 3.1.5)	3.5.2			
Plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen			3.5.5		3.10.1.c
Onder zich hebben of vervoeren	3.2.6	3.6.2	3.6.2		
Plaatsen:					
Vernielen, beschadigen of wegnemen nesten	3.1.2				
Beschadigen of vernielen voortplantingsplaatsen		3.5.4		3.10.1.b (vaste vp)	
Beschadigen of vernielen rustplaatsen	3.1.2	3.5.4		3.10.1.b (vaste rp)	
Eieren:					
Vernielen (of –VR- beschadigen)	3.1.2	3.5.3			
Rapen	3.1.3	3.5.3			
Onder zich hebben	3.1.3				

Toelichting:

Codes verwijzen naar wetsartikelen Wet natuurbescherming

Oranje verbodsbepaling geldt alleen wanneer sprake is van opzet

Rood verbodsbepaling geldt in alle gevallen, ook wanneer geen sprake is van opzet

3.4 Literatuuronderzoek

Tabel 3.2 geeft weer welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied voorkomen of kunnen voorkomen. Het betreft soorten waarvan waarnemingen bekend zijn, maar ook soorten die in (de omgeving) van het plangebied kunnen voorkomen op basis van de ligging van het plangebied in Nederland.

Tabel 3.2 Soorten die in (de omgeving van) het plangebied voorkomen of kunnen voorkomen

Soortgroep	Aanwezige soorten in omgeving
Grondgebonden zoogdieren	Boommarter, steenmarter, bunzing, hermelijn, wezel, waterspitsmuis (allen artikel 3.10), noordse woelmuis (artikel 3.5)
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, meervleermuis, watervleermuis, rosse vleermuis (allen artikel 3.5)
Vogels jaarrond bescherming (cat. 1-4)	Boomvalk, buizerd, havik, sperwer, wespandief, roek, ransuil, steenuil, huismus, gierzwaluw, kerkuil, slechtvalk (allen artikel 3.1)
Algemene broedvogels	Diverse soorten (allen artikel 3.1)
Amfibieën	Rugstreeppad (artikel 3.5)
Reptielen	Ringslang (artikel 3.10)
Ongewervelden	Gevlekte witsnuitlibel (artikel 3.5)
Flora, vissen	Geen beschermde soorten verwacht in het plangebied en omgeving op basis van verspreidingsgegevens en aanwezig habitat

3.5 Toetsing effecten

In dit hoofdstuk is het mogelijk voorkomen van beschermde soorten beschreven. Daarnaast zijn de effecten van de plannen op deze soorten getoetst.

3.5.1 Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied zijn veel rommelhoekjes en een open kruipruimte (gebouw met label “300” in figuur 2.3) aanwezig. Het plangebied biedt daarom geschikte verblijfplaatsen en leefgebied voor steenmarter. De bosschages en het braakliggende ruige terrein in het midden van het plangebied biedt daarnaast geschikte verblijfplaatsen en leefgebied voor bunzing, hermelijn en wezel. In de directe omgeving is geen leefgebied aanwezig met eenzelfde of betere kwaliteit vanwege het ontbreken van ruige vegetatie.

Het opzettelijk doden en het vernietigen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel is verboden conform Wnb, hoofdstuk 3, artikel 3.10, lid 1a en 1b. Op basis van het bovenstaande kan niet worden uitgesloten dat deze verbodsbepalingen worden overtreden. Nader onderzoek is noodzakelijk om mogelijk effecten als gevolg van de herontwikkeling te kunnen bepalen.

Waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snel stromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. De soort komt niet voor in de oevers van de Zaan. De soort is waargenomen in de nabijgelegen poldergebieden (NDFF). Daarnaast ontbreekt het in het plangebied aan een goed ontwikkelde oevervegetatie en overwinteringshabitat? Het voorkomen van waterspitsmuizen in het plangebied is daarom uitgesloten.

De Noordse woelmuis komt voornamelijk voor op vochtige tot natte terreinen met hoge vooral grasachtige vegetatie. In het plangebied komt wel hoge grasachtige vegetatie voor, maar het terrein is niet vochtig. Op basis van deze habitateisen is het voorkomen van de noordse woelmuis in het plangebied uitgesloten.

De boommarter komt voornamelijk voor in en in de buurt van bossen op de hogere zandgronden. De soort heeft boomholtes nodig als rustplaats en nestlocatie. In het plangebied zijn geen bomen met geschikte holtes aanwezig. Op basis hiervan wordt het voorkomen van boommarter in het plangebied uitgesloten.

3.5.2 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Er zijn 3 typen functies binnen het leefgebied van vleermuizen te onderscheiden: verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes. Verblijfplaatsen bevinden zich, afhankelijk van de soort, in woningen, andere bouwwerken of in bomen. Foerageergebieden zijn groen- of waterstructuren zoals struweel, bomenrijen en watergangen. Vliegroutes worden gevormd door lijnvormige elementen zoals bomenrijen, randen van bebouwing en watergangen.

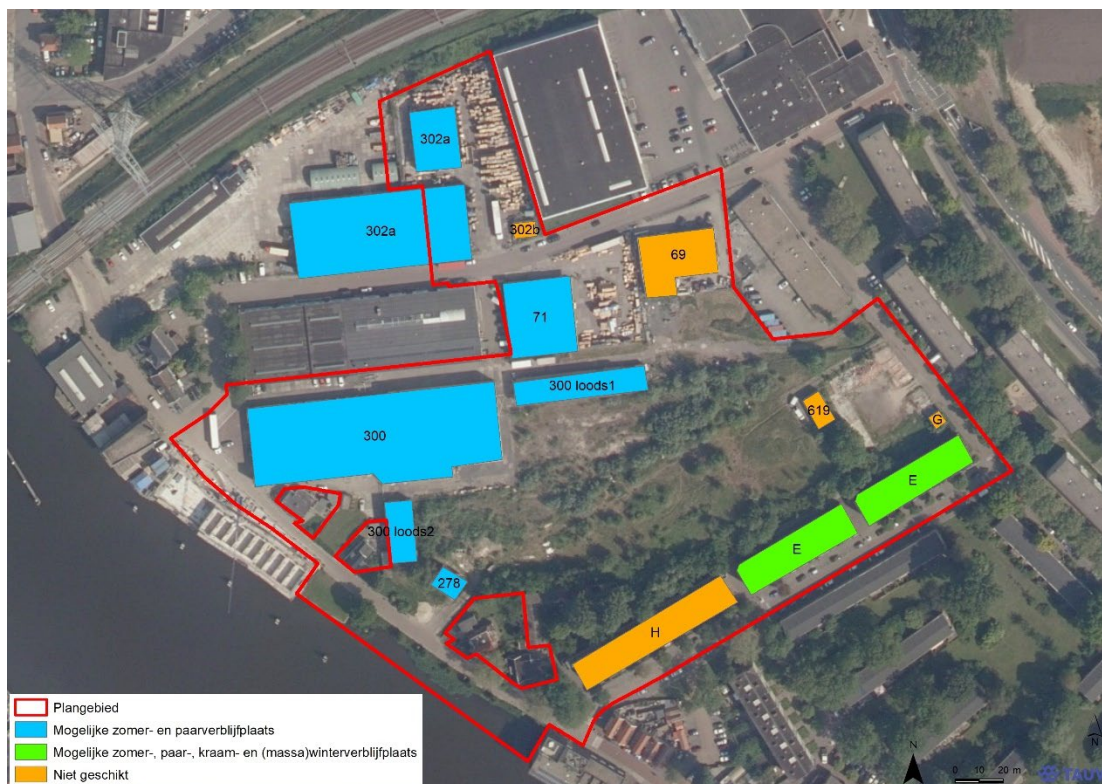
Verblijfsplaatsen

In negen gebouwen zijn tijdens het veldbezoek geschikte invliegopeningen voor vleermuizen aangetroffen. Vleermuizen kunnen open stootvoegen in de gevels gebruiken als toegang naar een verblijfplaats in de spouw. Daarnaast hebben vleermuizen toegang tot potentiële verblijfplaatsen onder het dak via openingen langs de dakrand, houten betimmering en gaten in het pannendak. Op het terrein is ook 1 boom met een holte aangetroffen die door boombewonende vleermuizen, zoals ruige dwergvleermuis, gebruikt kan worden als verblijfplaats wanneer deze holte ver genoeg is doorgerot. De holte (figuur 3.1) bevindt zich in de plataan in het perkje tussen gebouw H en de schuurtjes daarachter (zie gebouw H in figuur 3.2). Met een endoscoop kan door een ter zake kundige ecooloog worden onderzocht of de holte geschikt is als verblijfsplaats voor boombewonende vleermuizen.

Figuur 3.1 Holte (rood omcirkeld) in een plataan die mogelijk geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen

In figuur 3.2 zijn de gebouwen in het plangebied weergegeven met mogelijke vleermuisverblijfplaatsen. Negen gebouwen zijn geschikt als zomer- en paarverblijfplaats. Deze bieden enkel voldoende beschutting in de zomer- en paarperiode. De 2 appartementencomplexen (E in figuur 3.2) in het zuidoostelijk deel van het plangebied zijn ook geschikt als kraam- en (massa)winterverblijfplaats gezien de spouwmuur met open stootvoegen. Deze bieden voldoende beschutting, warmte en ruimte in de winter. Gebouwen H, G, 69, 619 en 302b zijn ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Deze gebouwen hebben geen open stootvoegen, openingen onder het dak, langs de dakrand, houten betimmering of gaten in het pannendak. Direct ten zuiden van de deze 2 gebouwen zijn twee vleermuis kasten aangetroffen op de westelijk gerichte kopse gevel van het appartementencomplex. Dit indiceert de aanwezigheid van vleermuizen.

Figuur 3.2 Gebouwen met mogelijke verblijfplaatsen voor vleermuizen

Tabel 3.1 geeft weer welke vleermuissoorten en typen verblijfplaatsen aanwezig kunnen zijn in het plangebied. Paarverblijfplaatsen van tweekleurige vleermuis kunnen worden uitgesloten, aangezien deze soort alleen in hoogbouw met acht of meer verdiepingen paart.

Tabel 3.3 Soorten en type verblijfplaatsen die mogelijk voorkomen in het plangebied

Soort	Type verblijfplaats
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats, paarverblijfplaats, kraamverblijfplaats, (massa)winterverblijfplaats
Ruige dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats, paarverblijfplaats, kraamverblijfplaats, winterverblijfplaats
Kleine dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats, paarverblijfplaats,
Tweekleurige vleermuis	Zomerverblijfplaats
Laatvlieger	Zomerverblijfplaats, paarverblijfplaats, kraamverblijfplaats, winterverblijfplaats
Gewone grootoorvleermuis	Zomerverblijfplaats, paarverblijfplaats,
Meervleermuis	Zomerverblijfplaats, paarverblijfplaats,
Watervleermuis	Zomerverblijfplaats, paarverblijfplaats,
Rosse vleermuis	Zomerverblijfplaats, paarverblijfplaats, winterverblijfplaats

Foerageergebied en vliegroutes

Het midden van het plangebied bestaat uit een braakliggend terrein met aan de zuidkant daarvan een bosschage. Het halfopen karakter met ruigtes is uniek in de omgeving. Het is aannemelijk dat hier 's nachts veel voedsel (insecten) te vinden is voor vleermuizen. In relatie met het omliggend bebouwd gebied kan dit terrein mogelijk fungeren als (essentieel) foerageergebied. De Zaan vormt een uniek lijnvormig element in het landschap. Deze kan mogelijk fungeren als vliegroute.

Het opzettelijk doden of verstoren van vleermuizen en het vernietigen van verblijfplaatsen is verboden conform Wnb, hoofdstuk 3, artikel 3.5, lid 1, 2 en 4. Op basis van het bovenstaande kan niet worden uitgesloten dat deze verbodsbepalingen worden overtreden. Nader onderzoek is noodzakelijk om mogelijk effecten als gevolg van de herontwikkeling te kunnen toetsen.

3.5.3 Broedvogels*Vogels met jaarrond beschermde nesten*

Bij het oriënterende veldbezoek zijn geschikte nestlocaties van huismus aangetroffen. Deze geschikte nestlocaties bevinden zich in en onder de daken van de met groen weergegeven gebouwen in figuur 3.3. In deze gebouwen zijn nesten aangetroffen welke mogelijk van huismus zijn. Op basis van de huidige resultaten kunnen nestlocaties van huismussen niet worden uitgesloten. De nesten van de huismus zijn het hele jaar door beschermd, evenals de functionele leefomgeving rondom het nest die nodig is om het nest als dusdanig te laten functioneren. Dit leefgebied bestaat onder andere uit foerageergebieden, slaap-/rustplaatsen, drinkplaatsen en plaatsen waar een stofbad kan worden genomen. Het opzettelijk doden of verstoren van huismussen en het vernietigen van nesten, rustplaatsen en eieren is verboden conform Wnb, hoofdstuk 3, artikel 3.1, lid 1, 2 en 4. Op basis van het bovenstaande kan niet worden uitgesloten dat deze verbodsbepalingen worden overtreden. Nader onderzoek is noodzakelijk om mogelijk effecten als gevolg van de herontwikkeling te kunnen toetsen.

Figuur 3.3 Geschikte nestlocaties huismus

Gierzwaluw nestelt in holtes in gebouwen. In het plangebied komen enkel gebouwen voor met platte daken zonder kieren of gaten die geschikt zijn als nestlocatie voor gierzwaluwen. In de 3 huizen aan zuidwestzijde van het plangebied die niet binnen het plangebied vallen zijn wel geschikte nestlocaties aangetroffen. Deze huizen en de tuinen eromheen blijven behouden. De aanwezigheid van geschikte nestlocaties waarop een negatief effect is als gevolg van het voornemen is daarmee uitgesloten.

Kerkuil en steenuil zijn bewoners van halfopen en kleinschalige cultuurlandschappen en nestelen in gebouwen zoals schuren en in nestkasten. Het stedelijk karakter van het plangebied midden in de bebouwde kom van Zaandam is geen geschikt leefgebied voor deze soorten. De schuren in het plangebied zijn bekeken. Hierin zijn geen nesten, veren of braakballen aangetroffen. Hiermee is het voorkomen en negatieve effecten van het voornemen op kerkuil en steenuil binnen het plangebied uitgesloten.

Slechtvalk broedt op een richel, in een nis of in een nestkast op hoge gebouwen. Dergelijke hoge gebouwen zijn niet aanwezig binnen het plangebied. Negatieve effecten op deze soort als gevolg van de werkzaamheden zijn uitgesloten.

In het plangebied zijn een aantal eksternesten aangetroffen (figuur 3.4). Sperwer en ransuil kunnen eksternesten gebruiken als broedlocatie. Deze soorten broeden op beschutte plekken in dichte struwelen en bomen. Echter zijn de aangetroffen eksternesten ongeschikt voor deze soorten gezien het ontbreken van beschutting en de locaties zo dicht bij de appartementencomplexen met een hoge mate van verstoring. Negatieve effecten op deze soorten als gevolg van de werkzaamheden zijn uitgesloten.

Figuur 3.4 Eksternesten in en nabij het plangebied die geschikt zijn als nestlocatie voor sperwer en ransuil

Naast eksternesten zijn er geen andere nesten aangetroffen zoals kraaiennesten of horsten die als nestlocatie door vogels met jaarrond beschermde nesten gebruikt kunnen worden. Het voorkomen van nestlocaties van boomvalk, buizerd, havik, wespandief en roek is daarom uitgesloten. Negatieve effecten op deze soorten als gevolg van de werkzaamheden zijn uitgesloten.

Vogels met beschermde nesten in het broedseizoen

De nesten van alle vogelsoorten zijn beschermd wanneer ze als broedlocatie in gebruik zijn, ongeacht de periodisering. Het verstoren van een broedgeval is in overtreding met de Wnb. De kans op een broedgeval is het grootst in de periode 15 maart tot en met 15 juli (dit wordt wel gezien als het reguliere broedseizoen). Vogels kunnen echter gedurende het gehele jaar tot broeden komen. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn geschikte nestlocaties aangetroffen die niet jaarrond beschermd zijn. Dit betreffen bomen, struweel, daken en holtes in gebouwen.

Wanneer vogels tot broeden komen op deze locaties is het niet uit te sluiten dat het voornemen als gevolg heeft dat vogels worden gedood en nesten, rustplaatsen en eieren worden vernietigd. Dit is verboden conform Wnb, hoofdstuk 3, artikel 3.1, lid 1, 2 en 4. Wanneer een broedgeval optreedt zal door een ter zake kundige ecoloog een verstoringsvrije zone moeten worden bepaald, waarbinnen niet gewerkt mag worden.

3.5.4 Amfibieën

Rugstreeppad plant zich voor in ondiepe wateren zoals poeltjes en plassen (BIJ12 2017). Het plangebied is ongeschikt voor rugstreeppad gezien het ontbreken van laagtes waar plassen en poelen kunnen ontstaan. Rugstreeppad komt ten westen en noorden van Zaandam voor (NDFF, 2020). Tussen de bestaande populaties en het plangebied ligt de Zaan respectievelijk, de bebouwde kom en grote doorgaande wegen. Kolonisatie van het plangebied vanuit de huidige populaties tijdens de werkzaamheden is daarom uitgesloten. Het voorkomen van en negatieve effecten van het voornemen op rugstreeppad in het plangebied zijn daarom uitgesloten.

3.5.5 Reptielen

De ringslang komt voor in waterrijke habitatten met flauwe oevers met afwisselende begroeiing, ruigte en broeihopen om te schuilen en open plekken om te zonnen. In het plangebied is de Zaanoevers het enige waterrijke gedeelte. Gezien de ligging van de oever aan een weg en in stedelijk gebied is de locatie ongeschikt voor ringslang. Het voorkomen van deze soort kan hiermee worden uitgesloten. Op de soort is geen effect. Nadere toetsing heeft daarom niet plaatsgevonden.

3.5.6 Ongewervelden

De gevlekte witsnuitlibel komt voornamelijk voor in laagveenmoerassen, vegetatierijke vennen en in duinplassen. Deze biotopen komen niet voor in het plangebied. Het voorkomen van deze soort kan hiermee worden uitgesloten. Op soort is geen effect. Nadere toetsing heeft daarom niet plaatsgevonden.

3.5.7 Zorgplicht

Ten aanzien van de zorgplicht moet rekening worden gehouden met egel. De soort is vrijgesteld van ontheffing, maar maatregelen zijn nog wel noodzakelijk. Egel heeft mogelijk schuil- en verblijfplaatsen onder braamstruwelen en in de dichte vegetatie op het braakliggend terrein in het midden van het plangebied. Vanaf november tot en met mei is deze soort in winterslaap onder dichte vegetatie met takkenhopen en daardoor kwetsbaar. De benodigde mitigerende maatregelen ten aanzien van egel zijn als volgt:

- Geen braamstruwelen, dichte vegetatie en puinhopen verwijderen op het braakliggend terrein tussen november en mei. Tussen mei en november kunnen deze werkzaamheden wel worden uitgevoerd
- Wanneer het terrein wordt gemaaid moet dit langzaam (maximaal 3 kilometer per uur) en in 1 richting op gebeuren, zodat egels kunnen wegvluchten. Voor de aannemer moet een ecologisch werkplan worden opgesteld, zodat hij precies weet waar hij rekening mee moet houden

4 Conclusies en aanbevelingen

In opdracht van [REDACTED] heeft TAUW onderzoek gedaan naar de consequenties van de Wet natuurbescherming de herontwikkeling van 'Zaandam Hofwijk Noord' in gemeente Zaanstad, provincie Noord-Holland. De beoogde ontwikkeling kan alleen plaatsvinden als deze niet in strijd is met de bepalingen als opgenomen in de Wnb, of als de benodigde vergunningen en/of ontheffingen worden verleend.

Welke onderdelen van de Wnb zijn van belang?

Gezien de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten dient rekening te worden gehouden met het onderdeel soortenbescherming van de Wnb.

Effecten op Natura 2000-gebieden zijn vanwege de ligging van het plangebied binnen de bebouwde kom, de afstand tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden en aard van de werkzaamheden uitgesloten, met uitzondering van mogelijk effecten door stikstof. Effecten op Natura 2000-gebieden als gevolg van stikstof zijn beschreven in een separaat rapport.

Het plangebied ligt op circa een kilometer afstand van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). In provincie Noord-Holland is externe werking voor NNN-gebieden niet van toepassing.

Het plangebied valt binnen de bebouwde kom van de Wet Natuurbescherming. Een toetsing aan beschermde houtopstanden is daarom niet van toepassing.

In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met de Wnb? Zijn maatregelen en/of een ontheffing nodig?

Het voornemen heeft mogelijke negatieve effecten op beschermde marterachtigen, vleermuizen, huismus en algemene broedvogels.

Marterachtige

Mogelijk zijn verblijfplaatsen van steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel aanwezig in het plangebied. Nader onderzoek is noodzakelijk om de functie van het plangebied voor deze soorten te bepalen. Hierbij worden drie methoden toegepast; reguliere cameravallen, marterboxen en struikrovers. Het onderzoek wordt uitgevoerd voor een duur van 6 weken in de periode van maart tot en met augustus. Afhankelijk van de uitkomsten zijn mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig, evenals het aanvragen van een ontheffing Wnb.

Vleermuizen

Mogelijk zijn er verblijfplaatsen, essentieel foerageergebied en een vliegroute aanwezig in het plangebied. Deze worden mogelijk door het voornemen aangetast. Nader onderzoek is noodzakelijk om de functie van het plangebied voor vleermuizen te bepalen. Hiervoor dienen 5 bezoeken te worden gebracht in de periode van mei tot en met september. Voor de holte in de plataan achter gebouw H is een inspectie noodzakelijk om te controleren of deze geschikt is voor boombewonende vleermuizen. Dit kan in combinatie met het eerste van de 5 bezoeken.

Afhankelijk van de uitkomsten zijn mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig, evenals het aanvragen van een ontheffing Wnb.

Huismus

Mogelijk zijn er nestlocaties en functioneel leefgebied van huismus aanwezig in het plangebied. Nader onderzoek is noodzakelijk om de functie van het plangebied voor deze soorten te bepalen. Hiervoor zijn 2 veldbezoeken nodig in de periode van 1 april tot en met 20 juni waarin mogelijke broedlocaties en functioneel leefgebied nader worden geïnventariseerd. Afhankelijk van de uitkomsten zijn mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig, evenals het aanvragen van een ontheffing Wnb.

Algemene broedvogels en jaarrond beschermde nesten

Door rekening te houden met broedvogels kan verstoring worden voorkomen. Dit kan door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, dus in de periode oktober tot en met februari. Wij adviseren om in deze periode gebouwen te slopen en struweel en bomen te kappen. Wanneer er in de periode van maart tot en met september wordt gewerkt op een nieuw deel van het terrein is er een broedvogelcontrole nodig. Indien aan de hand van de broedvogel controle een broedgeval wordt vastgesteld, dient een verstoringsvrije zone te worden aangehouden, waarbinnen gedurende de periode van broeden niet wordt gewerkt. De breedte van deze zone dient door een ter zake kundige te worden bepaald.

Zorgplicht

Ten aanzien van zorgplicht en het mogelijk voorkomen van egel in het plangebied zijn mitigerende maatregelen nodig. Tussen november en mei dienen geen braamstruwelen, dichte vegetatie en puinhopen te worden verwijderd op het braakliggend terrein. Tussen mei en november kan dit wel. Wanneer het terrein wordt gemaaid zal dit langzaam (maximaal 3 km/uur) moeten gebeuren.

Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

De noodzakelijke nader onderzoeken duren tot circa oktober 2021. Indien beschermde soorten, functies of jaarrond beschermde nesten worden aangetroffen is een ontheffing nodig om het voornemen uit te voeren. Ontheffingen moeten worden aangevraagd bij het bevoegd gezag (Provincie Noord-Holland, vertegenwoordigd door Omgevingsdienst Noord-Holland Noord). Het ontheffingstraject tot verlening duurt circa 6 tot 8 maanden. In geval van een ontheffing zijn mitigerende en compenserende maatregelen noodzakelijk. Deze kunnen ingrijpende consequenties hebben voor het planontwerp en de uitvoering.

Tabel 4.1 Conclusies toetsing soorten- en gebiedsbescherming

Soortenbescherming	Effecten	Vervolgstappen
Grondgebonden zoogdieren	Mogelijk overtreding artikel 3.10	Nader onderzoek met effectenanalyse en mogelijk een ontheffingsaanvraag voor steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel
Vleermuizen	Mogelijk overtreding artikel 3.5	Nader onderzoek met effectenanalyse en mogelijk een ontheffingsaanvraag
Vogels jaar rond beschermd	Mogelijk overtreding artikel 3.1	Nader onderzoek met effectenanalyse en mogelijk een ontheffingsaanvraag voor huismus
Algemene broedvogels	Geen overtreding artikel 3.1 mits maatregelen worden genomen	Werken in maanden maart tot en met juli ten zeerste afgeraden. Broedvogelcontrole voorafgaand aan werkzaamheden
Flora, amfibieën, reptielen, vissen, vlinders, libellen en overige ongewervelden	Geen overtreding artikel 3.5 en 3.10	Niet van toepassing

Wat betekent dit voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan?

Een bestemmingsplan kan uitsluitend worden vastgesteld wanneer deze redelijkerwijs uitvoerbaar is. Vanuit ecologie betekent dit dat effecten op beschermde soorten met zekerheid uitgesloten moeten zijn, of dat redelijkerwijs verwacht kan worden dat een ontheffing Wnb van de betreffende verbodsbepalingen kan worden af gegeven. Deze ontheffing kan uitsluitend worden verkregen wanneer voldaan wordt aan de volgende drie punten:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing

De initiatiefnemer moet onderbouwen waarom er geen andere bevredigende oplossing bestaat voor het project. Dit moet zowel onderbouwd worden voor de locatie, de inrichting als de werkwijze bij uitvoering. Wanneer een andere invulling leidt tot een voorkomen van het overtreden van een verbodsbepaling, dan moet deze optie worden gekozen. Financiën behoren hierbij niet als een redelijk argument.

2. Het project heeft een wettelijk belang, waarbij uitsluitend de belangen gelden zoals bepaald in de Wnb

Wanneer de strikt beschermde huismus aanwezig is in het plangebied, is er slechts een beperkt aantal wettelijke (Habitat en/of Vogelrichtlijn) belangen in welk kader een ontheffing Wnb kan worden verkregen (zie Wnb, artikel 3.3, lid 4, sub b). De initiatiefnemer moet onderbouwen welk wettelijk belang geldt voor het project. Uitsluitend wanneer het belang kan worden aangetoond kan de ontheffing worden verleend. Indien dit belang niet kan worden aangetoond, moeten de beschermde functies ingepast worden en negatieve effecten worden voorkomen.

3. De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort(en)

De initiatiefnemer moet alle negatieve effecten op beschermde soorten zodanig mitigeren en compenseren, dat zowel de individuele dieren als de populaties op korte en lange termijn niet aangetast worden. Dit kan door het inpassen van bestaande functies in het plan en/of door het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen en leefgebied binnen het plangebied en de directe omgeving.

Samengevat moet de initiatiefnemer bovenstaande 3 punten aantonen. Indien aangetoond is dat er geen andere bevredigende alternatieven bestaan, er een geldend wettelijk belang bestaat voor het project en alle maatregelen genomen worden om de staat van instandhouding voor elke soort te garanderen, dan kan de ontheffing Wnb worden verkregen. Uitsluitend dan is de beoogde ontwikkeling redelijkerwijs uitvoerbaar.

Aanbevelingen voor natuurinclusief bouwen

In lijn met de 'werkroute openbare ruimte' uit het Deltaplan Biodiversiteitsherstel (2018) denken wij dat we de achteruitgang van biodiversiteit in Nederland kunnen helpen stoppen, door samen met u te kijken naar concrete (realistische) mogelijkheden in dit project. Als ecologen van TAUW streven wij ernaar om in onze onderzoeken breder te kijken dan alleen naar de beschermde soorten binnen het plangebied. Wij signaleren kansen voor versterking van biodiversiteit en voor natuurinclusieve maatregelen. Het Deltaplan Biodiversiteitsherstel is eind 2018 gepresenteerd en wordt door de minister van LNV ondersteund (kamerbrief, februari 2019).

De noodzaak iets te doen voor biodiversiteit in de openbare ruimte wordt in het deltaplan als volgt samengevat:

"De inrichting en het beheer van bestaande en nieuwe infrastructuur, bedrijventerreinen, waterbeheer en andere aspecten van de openbare ruimte dragen momenteel onvoldoende bij aan biodiversiteit. Dat moet anders want voor herstel van biodiversiteit is de openbare ruimte hard nodig: het groen moet groen blijven en het grijs moet groener. Na de landbouw is de openbare ruimte de grootste grondgebruiker in Nederland. De openbare ruimte biedt dus grote kansen voor het herstel van biodiversiteit."

De hoofddoelstelling voor de werkroute openbare ruimte is dat Biodiversiteit en landschappelijke identiteit in de openbare ruimte kerndoelen worden. Met daarbij het adagium: 'meer biodiversiteit achterlaten dan je aantreft'. Vanuit dit motto geven wij hieronder op beknopte wijze enkele project-specifieke ecologische kansen aan.

Wij bespreken deze voorstellen graag met u en werken desgewenst de praktische aspecten verder uit. Voor dit project liggen er mogelijkheden voor biodiversiteitherstel door:

- Het plangebied biedt mogelijkheden voor variatie in structuur (kruid-struik-boomlagen) en het ecologisch verantwoord gebruik en beheer. Zet voor bijen, hommels en vlinders in op bloemrijke perken met inheemse soorten. Goed maaibeheer en gebruik van de openbare ruimte is voor deze soorten van groot belang
- Behoudt zoveel mogelijk van het opgaand groen in het plangebied. Hieronder vallen bomen, struiken en hagen. Deze zijn onder andere van belang voor vleermuizen, vogels en insecten
- De land-water overgang tussen het plangebied en de Zaan biedt kansen. Nu is deze relatief steil. Bij de herinrichting kan een meer natuurlijke talud overwogen worden
- Bouw vleermuiskasten, huismuskasten en gierwaluwkasten in bij de nieuw te bouwen gebouwen. Eventueel kunnen ook hopen takken worden neergelegd of egelkasten worden geplaatst bij het ecologisch beheerde openbaar groen
- Kies voor groene daken. Deze daken kunnen de biodiversiteit bevorderen, zorgen voor verkoeling en houden water vast na neerslaggebeurtenissen

Neem hiervoor een ter zake kundige ecoloog mee in de planvorming, zodat de juiste en meeste efficiënte keuzes kunnen worden gemaakt.

5 Literatuur

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & de Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

BIJ12, 2017. Kennisdocumenten beschermde soorten (Versie 1.0, 2017).

Dijkstra, K.B., Kalkman, V.J., Ketelaar, R., van der Wiede, M.J.T., 2002. De Nederlandse libellen (odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Broekhuizen S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers, 2013. Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2013. Rapport 2013-010. Stichting RAVON, Nijmegen.

Provincie Zuid-Holland, 2016. Verordening uitvoering Wet natuurbescherming, publicatienr. 6788.

Besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland van 3 oktober 2016 tot vaststelling van de Verordening vrijstellingen soorten Noord-Holland

van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2013, 27 maart 2013.

Geraadpleegde internetwebsites:

- www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal
- www.floron.nl
- www.libellennet.nl
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.vleermuis.net
- www.vlindernet.nl
- www.zoogdiervereniging.nl